

Univerzita
Pardubice
Fakulta
filozofická

Katedra: religionistiky

Akademický rok: 2014/2015

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno autora: Bc. Tadeáš Vala

Název tématu: Mezináboženské vztahy na Pyrenejském poloostrově a Blízkém východě v 11.–13. století (komparace)

Pozoruhodná diplomová práce Tadeáše Valy je věnována důkladné komparaci vztahů mezi křesťany, muslimy a židy na Pyrenejském poloostrově a na Blízkém východě. Je zaměřena na období reconquisty a křížových výprav 11.–13. století, zabývá se však také dobou před těmito stoletími i po nich.

Ve stručném Úvodu pisatel vysvětluje některé obsahové a terminologické aspekty předkládaného textu a přibližuje svůj způsob práce s pramennou literaturou. Postrádám zde však poznámku věnovanou způsobu odkazování na Bibli a Korán a především zmínku o způsobu transkripce z orientálních jazyků. Fakticky je v práci používána transkripce spíš zjednodušená než orientalistická a navíc ne vždy jednotná.

Hlavní část textu je v souladu se Zadáním DP přehledně rozdělena do čtyř kapitol. První z nich, neobratně nazvaná „Vzájemné postoje monoteistických náboženství“, srovnává přístupy k jinověrcům a také k válce v křesťanství a islámu (skutečnost, že judaismus zůstává poněkud stranou, je vysvětlena v Úvodu). Toto srovnání je ovšem poněkud torzovité a nelze z něj vyčíst např. dobu zrodu ideje „svaté války“ v křesťanství.

Druhá kapitola věnovaná vývoji mezináboženských vztahů na Pyrenejském poloostrově je už naproti tomu pojatá opravdu důkladně – začíná již starověkým příchodem Germánů na území římské Hispánie. Do 11. století se autor v této kapitole dostává až asi po patnácti stránkách svého výkladu. Ten není zcela přehledný a např. období, kdy muslimské Španělsko podléhalo vládě v Damašku, v něm není nijak odděleno od doby nezávislé Andalusie. Vlastní téma práce je však pozoruhodně rozebráno a zasazeno do širokého spektra dobových souvislostí. Právě nečernobílост výkladu a uvědomování si složité souhry různých faktorů ovlivňujících dějiny mezináboženských vztahů představuje charakteristický rys autorova vědeckého, na diplomovou práci až překvapivě vyvrátěho přístupu.

Totéž platí i o dějinách mezináboženských vztahů na Blízkém východě, kterým je věnována třetí kapitola. Ve vztahu k oběma regionům Tadeáš Vala pečlivě rozebírá různé druhy politik vůči jinověrcům, praktikované v jednotlivých obdobích v muslimských a křesťanských státech.

Srovnávání vývoje na Pyrenejském poloostrově a na Blízkém východě v závěrečné čtvrté kapitole je zajímavé a fundovaně poukazuje na rozdíly mezi oběma regiony (např. na neporovnatelně vyšší úroveň mezináboženské kulturní výměny v prvním z nich). Zdá se mi však být prováděno poněkud mechanicky, bez zohlednění velmi rozdílného významu obou oblastí pro zúčastněná náboženství. Autor sice používá výraz „Svatá země“, avšak význam blízkovýchodních svatých míst pro všechny abrahamovské tradice zůstává stranou jeho zájmu. Velmi důkladně jsou naproti tomu zpracovány různé aspekty náboženskopolitického vývoje dané doby. I zde nicméně zůstává jeden z důležitých faktorů stranou. Diplomant nevěnuje pozornost boji o investituru, i když právě boj papežství s císařstvím o roli nejvyšší autority v západním křesťanstvu hrál při utváření ideologie „svaté války“ velmi podstatnou roli.

V Závěru se pisatel ještě jednou vrací k tématu „svaté války“ ve středověkém křesťanství a „džihádu mečem“ v islámu a k jejich vzájemnému ovlivňování v době reconquisty a křížových výprav. Vhodně v něm odkazuje např. i ke vztahu mezi množstvím kontaktů s jinověrci a mírou tolerance vůči nim.

Určitou slabinu práce představuje její místy až příliš podrobné zpracování. Zatímco úvodní komparační kapitola i závěrečná kapitola, v níž mělo spočívat těžiště textu, jsou poměrně krátké, rozsah částí věnovaných vývoji náboženských poměrů v obou zkoumaných regionech je neúměrně velký (jen samotná kapitola o Blízkém východě by svým rozsahem vydala na celou diplomovou práci). Dokonce i soupis použité literatury čítá skoro dvacet stran. To je na jedné straně impozantní a oceněníhodné, na straně druhé je však otázkou, zda diplomant v práci se svými zdroji dokázal patřičně rozlišovat mezi více a méně podstatným. Nejednoznačné zůstalo i tematické vymezení práce, která snad až příliš přesahuje z doby 11.–13. století do dob ranějších a z tématu mezináboženských vztahů ke vztahům vnitronáboženským (mezi východními a západními křesťany apod.).

K přehlednosti práce nepřispívá její grafická stránka – názvy podkapitol jsou např. psány stejným písmem jako ostatní text, takže se v něm „ztrácejí“. Na s. 125 se v textu objevují otazníky, které pravděpodobně zůstaly z konceptu práce a pisatel je zapomněl odstranit. Pravopisné chyby jsou jen ojedinělé („milné“ na s. 17, „vyplivaly“ na s. 165), pochybnosti však vzbuzují některé neobratné formulace (např. „křesťanství i islám měli své různé **stanovy**, jak zacházet s jinověrci“, s. 164). Mezi zbytečně početnými klíčovými slovy se v angličtině objevuje i neadekvátní výraz „dissenters“.

Po obsahové stránce je každopádně úroveň textu vysoká. Rád bych projevil naději, že předložená diplomová práce nezůstane posledním slovem Tadeáše Valy k tématu středověkých mezináboženských vztahů a že autor nabyté erudice načerpané ve vztahu ke středověkým pramenům a reáliím využije v další odborné činnosti (nejlépe v rámci doktorského studia).

Navrhuji hodnocení stupněm výborně (tj. 1) anebo výborně mínus (tj. 1-).

V Brně dne 5. května 2015

Mgr. Vít Machálek, Dr. Th.D.